

UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ŞI ŞTIINŢELE EDUCAŢIEI
CATEDRA DE PSIHOLOGIE CLINICĂ ŞI PSIHOTERAPIE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

VULNERABILITATEA COGNITIVĂ ŞI EMOŢIONALĂ A
INFRACTORILOR ADULŢI

AUTOR CANDIDAT LA TITLUL DE DOCTOR: SIMONA-VERONICA CHEREJI
COORDONATOR ŞTIINŢIFIC: PROF. UNIV. DR. ŞTEFAN SZAMOSKOZI

CLUJ-NAPOCA

2011

MULȚUMIRI

Mulțumesc coordonatorului științific Prof. univ. dr. Ștefan Szamoskozi și Prof. univ. dr. Daniel David pentru că mi-au oferit atât oportunitatea de a face parte dintr-o școală doctorală de nivel superior, cât și sprijinul științific pe tot parcursul programului doctoral. De asemenea, mulțumesc dr. Sebastian Pinte, cercetător științific, pentru sugestiile făcute în analiza cantitativă a lucrării, Conf. univ. dr. Aurora Szentagotay and dr. Jason Jones pentru sugestiile științifice oferite. Sunt recunoscătoare tuturor celorlalți colegi din Catedra de Psihologie Clinică și Psihoterapie pentru suportul moral arătat în toată această perioadă.

Notes. _____

- 1) Prin prezenta se certifică de către Chereji Simona - Veronica, faptul că:
 - a) Teza este o cercetare originală realizată de Chereji Simona Veronica (autor) în vederea obținerii titlului de doctor.
 - b) Părți ale tezei au fost deja publicate sau trimise spre publicare; citările aferente acestor publicații au fost incluse în teză. Au fost incluși în publicații co-autori, dacă au contribuit la expunerea textului publicat, interpretarea datelor, etc. (contribuția lor a fost clarificată în notele de subsol ale tezei)
 - c) Teza a fost scrisă conform standardelor academice (de ex. referințe și citări adecvate au fost făcute în text de către autor). Tot textul tezei și rezumatul său au fost scrise de către Chereji Simona Veronica, care își asumă responsabilitatea pentru scrierea academică. De asemenea o copie electronică a cercetării a fost trimisă Institutului de Studii Doctorale.

(electronic) semnătură (18.11.2011) pentru certificarea Notelor:

Candidat la titlul de doctor: Chereji Simona Veronica

- 2) Toate Tabelele și Figurile sunt numerotate în cadrul fiecărui capitol corespunzător al tezei.

Cuprins

CAPITOLUL I. FUNDAMENTARE TEORETICĂ.....	5
I.1. Introducere și problematica cercetării.....	5
I.2. Relevanța cercetării.....	5
I.3. Starea curentă a literaturii de specialitate.....	6
I.3.1. Definirea conceptelor.....	6
I.3.2. Teoriile agresivității.....	8
I.3.3. Teoriile furiei.....	9
I.3.4. Predictorii cognitivi și emoționali în comportamentul infracțional.....	10
I.3.5. Teoria rațional-emoțiv comportamentală și comportamentul infracțional.....	11
I.3.6. Prevenirea riscului de recidivă a infractorilor.....	11
CAPITOLUL II. OBIECTIVELE ȘI METODOLOGIA GENERALĂ A CERCETĂRII.....	14
CAPITOLUL III. STUDII ORIGINALE.....	16
III.1. Studiul 1: Relația furiei și a distorsiunilor cognitive cu violența în populația de infractori violenți: studiu meta-analitic	16
Introducere.....	16
Metodologie.....	17
Rezultate.....	18
Discuții.....	19
III.2. Studiul 2: Analiza valorii discriminative a cognițiilor și emoțiilor între populația infractorilor violenți și populația generală.....	19
Introducere.....	19
Metodologie.....	20
Rezultate.....	21
Discuții.....	23
III.3. Studiul 3: Efectul repetării cognițiilor iraționale, raționale și a afirmațiilor neutre asupra cognițiilor iraționale și furiei, în populația de infractori.....	24
Introducere.....	24
Metodologie.....	25
Rezultate.....	26
Discuții.....	27

III.4. Studiul 4: Studiu privind eficiența unui program de intervenție rațional-emoțiv comportamentală la infractorii violenți.....	28
Introducere.....	29
Metodologie.....	29
Rezultate.....	30
Discuții.....	31
IV. CAPITOLUL IV. CONCLUZII GENERALE ȘI DISCUȚII	32
Bibliografie selectivă.....	34

Cuvinte cheie: violență, infractori, cogniții iraționale, furie, terapia rațional-emoțiv comportamentală

CAPITOLUL I

FUNDAMENTARE TEORETICĂ

I.1. Introducere și problematica cercetării

În contextul macro-economic și social actual, se poate constata că fenomenul violenței a luat amploarea, instaurând starea generală de panică și contribuind la rănirea și moartea unui număr considerabil de oameni. Organizația Mondială a Sănătății (2002) a clasificat violența ca fiind una dintre cele mai importante cauze ale mortalității la nivel mondial, după bolile cronice fatale.

Independent de nivelul de dezvoltare economică al unei țări, violența se manifestă în diferite grade de intensitate, începând cu genociduri, atacuri teroriste, conflicte armate, continuând cu violența în școli, violența în familie, violența stradală și chiar cu mesaje media ce instigă în mod implicit la violență. Toate aceste tipuri de manifestări au ca numitor comun intenția de a provoca daune materiale și umane, de a face rău celuilalt.

Infraționalitatea violentă reprezintă o problemă pentru fiecare societate, atât din punct de vedere al gradului de pericol social pe care îl crează, cât și al costurilor materiale și umane directe și indirecte pe care le presupune. Moartea sau rănirea unei persoane ca urmare a violenței ridică costuri la nivel social, ce se reflectă în sistemul de sănătate, sistemul juridic, dar și la nivel familial și individual și în productivitatea muncii.

I.2. Relevanța cercetării

Această cercetare a abordat violența infrațională pentru a identifica mecanismele cognitive și emoționale care stau în spatele conduitei antisociale și care mediază influența condițiilor externe asupra comportamentului infrațional.

Dintre cauzele emoționale ale comportamentului violent, se consideră că furia reprezintă unul dintre factorii predictivi cei mai importanți (Novaco, 2007). Scopul studiilor din acest domeniu a fost acela de a stabili rolul furiei în violență, dar rezultatele contradictorii obținute nu au permis stabilirea unei concluzii certe. După cum au remarcat Hutchings, Gannon, & Gilchrist (2010), cele mai multe studii care și-au propus să stabilească factorii predictor ai violenței au utilizat subiecți din populația generală, făcând dificilă aplicabilitatea modelelor construite asupra populației violente încarcerate. Literatura de specialitate privind infrațiunile sexuale este extinsă, făcându-se remarcate teoriile implicite (Ward, 2000), care au stat la baza derulării de studii ce au stabilit prezența diverselor tipuri de distorsiuni cognitive care determină și mențin infrațiunile de tip sexual. O altă arie de cercetare extinsă a

vizat violența în cuplu, fiind explorat atât rolul furiei în manifestarea violenței asupra partenerului de cuplu, cât și tipurile de cogniții implicate (de ex. Clements & Holtzworth-Munroe, 2008; Norlander & Eckhardt, 2005).

S-a constatat un volum redus de studii de sorginte rațional-emoțiv comportamentală (REBT) care și-au propus să identifice cognițiile iraționale specifice infractorilor violenți. Primul studiu realizat din perspectiva REBT a identificat o asocieră scăzută între cognițiile iraționale și furie în populația violentă (Ford, 1991). Două studii mai recente au identificat tipuri de cogniții evaluative iraționale asociate cu furia în populația infractoare (Jones & Trower, 2004; Shanahan, Jones, & Thomas-Peter, 2010).

Identificarea cauzelor emoționale și cognitive în violență au ca scop principal dezvoltarea de programe de intervenție eficiente în prevenirea și reducerea infraționalității. Studiile meta-analitice au arătat că majoritatea programelor derulate în populația infractoare sunt de natură cognitiv-comportamentală și s-au dovedit a fi eficiente în reducerea riscului de recidivă la populația de infractori identificați cu risc moderat înspre ridicat de recidivă (de ex., Beck & Fernandez, 1998; Lipsey, Chapman & Landenberger, 2001; McGuire, 2008b). Majoritatea dintre aceste programe sunt dezvoltate multidimensional, sunt derulate pe termen lung, iar dimensiunea cognitivă vizează identificarea și modificarea cognițiilor inferențiale. Aceste caracteristici ridică problema costurilor materiale și umane implicate, precum și a stabilirii domeniilor care au avut cel mai mare impact terapeutic asupra participanților. Debidin și Dryden (2010) semnalează necesitatea derulării de studii REBT care să identifice problemele emoționale în populația infractoare și studii care să dovedească eficacitatea și eficiența programelor REBT în această populație.

I.3. Starea curentă a literaturii de specialitate

I.3.1 Definirea conceptelor

În literatura de specialitate utilizarea termenilor **violență** și **agresivitate** nu este separată, ele fiind confundate conceptual și utilizate intersanjabil din punct de vedere lingvistic. Violența include cu necesitate componenta fizică în manifestarea ei asupra victimei, în timp ce în agresivitate nu se face referire întotdeauna și la provocarea unui rău fizic victimei, atunci când se manifestă acest comportament. Se consideră că agresivitatea are o componentă filogenetică, ce se referă la instinctul de supraviețuire, deosebindu-se în acest fel de actul deliberat al violenței. În lucrarea de față au fost analizate și sintetizate atât

cercetările care au vizat studiul violenței cât și pe cele ale agresivității îndreptate împotriva altor oameni.

Literatura extinsă privind **agresivitatea** a determinat lansarea mai multor perspective asupra acestei teme. Cei mai mulți autori accentuează în definiția agresivității rolul intenționalității în cadrul acțiunii umane comise cu agresivitate, aspect valabil și pentru abordarea empirică a violenței. Astfel agresivitatea reprezintă un comportament motric deschis, realizat cu intenția de a face rău unei persoane sau unui obiect, având convingerea că va rezulta ceva rău din acest comportament (Anderson & Bushman, 2002; DiGiuseppe & Tafrate, 2007). Agresivitatea nu poate fi considerată un fenomen unidimensional, motiv pentru care au fost elaborate o serie de clasificări, menite a surprinde diversele ei manifestări. Dintre cele mai cunoscute și importante dihotomizări amintim agresivitatea fizică-verbală, pasiv-activă, directă-indirectă (Berkowitz, 1994). Prin lansarea teoriei procesării sociale a informației, Crick și Dodge (1996) au făcut distincția între agresivitatea proactivă și cea reactivă. Alți autori, vorbesc despre agresivitatea instrumentală și ostilă (afectivă), (Berkowitz, 2003; Feshbach, 1997) sau agresivitate impulsivă și premeditată (Barratt, 1998). Berkowitz (2003) consideră că *agresivitatea instrumentală* nu se referă doar la a face rău unei ținte, ci și la a restabili propria stimă de sine rănită, de a câștiga aprobarea semenilor, de a avea câștiguri monetare sau de a înlătura o stare de fapt neplăcută. Pe de altă parte *agresivitatea ostilă* este îndreptată spre a face rău țintei, de-a o face să sufere.

Unul dintre obiectivele studiului agresivității umane a vizat abordarea dimensiunii emoționale, considerându-se că **furia** este principala emoție implicată în acest fenomen. Problematika furiei a fost abordată din mai multe perspective. Cea mai cunoscută definiție a furiei a rămas cea formulată de Spielberg în 1983, care o separă în furie ca stare și furie ca trăsătură (DiGiuseppe & Tafrate, 2007). Furia ca stare este definită ca o trăire subiectivă și psiho-biologică, condiționată de o situație specifică, ce poate varia de-a lungul timpului și situațiilor, în intensitate, de la o stare de iritare moderată sau enervare la furie intensă și mânie. Furia ca trăsătură apare ca răspuns la o varietate largă de situații în aparență banale (ca de exemplu o comandă care nu vine la timp, autobuzul care întârzie) sau ca o modalitate de reacție la situații de competiție, respingere, nedreptate, ce reprezintă evenimente cotidiene. Definițiile care au apărut ulterior subliniază multidimensionalitatea furiei ca stare emoțională generată de cogniții și însoțită de reacții fiziologice și comportamentale (Deffenbacher, 1993; DiGiuseppe & Tafrate, 2007; Kassinove & Tafrate, 2002; Novaco, 1975).

Ostilitatea este considerată dimensiunea cognitivă care însoțește furia și favorizează manifestarea comportamentului violent. Kassinove și Tafrate (2002) definesc ostilitatea ca set

de atitudini centrale și de suprafață, care predispun oamenii la intoleranță și la interpretarea negativă a unor situații neutre și simpliste.

I.3.2. Teoriile agresivității

Teoriile agresivității au oferit explicații asupra proceselor cognitive implicate în dezvoltarea și manifestarea comportamentului agresiv. Una dintre teoriile fundamentale ale agresivității este reprezentată de *ipoteza frustrare-agresivitate* formulată de Dollard, Doob, Miller, Mowrer și Sears în 1939 (Power & Dalgleish, 1997). Potrivit acestei teorii frustrările reprezintă obstacole, bariere în calea realizării unor satisfacții ce produc agresivitate ostilă, nevoia de a face rău cuiva. Ipoteza a fost extinsă mai târziu de către Berkowitz (1990, 1994, 2003), care și-a exprimat opiniile în cadrul *teoriei cognitiv-neoasociative*. Completările sale vin să accentueze rolul afectelor negative care intervin între frustrarea scopului și răspunsul agresiv. Atunci când evenimentul aversiv, neplăcut, care blochează atingerea scopului, generează o stare afectivă neplăcută, crește probabilitatea apariției agresivității sau a comportamentului antisocial, prin activarea rețelei asociative furie-agresivitate. *Modelul agresivității generale* elaborat de Anderson (1989) explică agresivitatea ca fiind efectul interacțiunii dintre mai mulți factori personali, situaționali, sociali și psihologici. Așadar ea se dezvoltă ca urmare a diverselor episoade de învățare la care este expus individul și care favorizează comportamentul agresiv sau violent. Furia apare ca mediator între factorii amintiți și agresivitate, însă nu este o condiție necesară. Influența pe care aceștia o au asupra agresivității poate avea impact și asupra furiei, care odată activată influențează agresivitatea. Acest model a fost utilizat cu precădere în explicarea modului în care jocurile video și informațiile media pot determina violența. Dodge și Crick (1990) au propus *teoria procesării informației sociale* care explică formarea comportamentului agresiv în situații de interacțiune socială. Teoria procesării informației sociale scoate în evidență procesul prin care oamenii percep stimulii, atribuirile și inferențele despre acești stimuli, soluțiile generate și luarea deciziilor de tip comportamental de a răspunde la aceste probleme. *Teoria scenariului* (Huessman, 1988) se bazează pe teoriile învățării care explică agresivitatea prin formarea schemelor cognitive timpurii legate de agresivitate, care favorizează asimilarea de noi comportamente agresive ce vor forma mai târziu scenarii agresive, accesate cu ușurință în situațiile sociale ambigue.

I.3.3. Teoriile furiei

Teoria evaluării formulată de Lazarus (1991) spune că o persoană poate să devină furioasă când evaluează un eveniment negativ în relație directă cu propria persoană, considerându-se în același timp capabilă, să facă față provocării. Tema centrală în furie este lezarea identității de sine și amenințarea stimei de sine și apar atunci când individul încearcă să-și conserve sau să-și dezvolte stima de sine și imaginea socială. *Modelul neo-asociativ* asupra formării furiei (Bekowitz, 1990) arată că rețelele asociative conțin legături dintre emoții specifice cu gânduri specifice, reacții comportamentale și fiziologice și activarea oricăreia dintre aceste componente duce la activarea celorlalte părți. Astfel în situații aversive individul resimte o stare afectivă negativă care declanșează automat reacții fiziologice, comportamentale și emoționale interpretate ca fiind relaționate cu agresivitatea și furia. *Teoria socio-cognitivă* a lui Averill (1991) consideră că furia are la bază scheme emoționale, fiind o experiență specific individuală în raport cu societatea.

O contribuție majoră în explicarea furiei a avut-o *teoria cognitivă* a lui Novaco (2007). Furia este văzută ca o experiență subiectivă, activată în condiții de pericol, de percepere a intenției negative și când există motivație pentru apropiere sau atac; este asociată cu atenția selectivă înspre situații cu nivel ridicat de provocare. Teoria accentuează rolul proceselor cognitive în declanșarea furiei, susținând că orientarea exacerbată înspre perceperea pericolului și interpretarea situațiilor, favorizează răspunsurile de furie și agresivitate. El mai arată că aceste fenomene nu se află întotdeauna în relație cauză-efect, atât timp cât violența și agresivitatea au funcții de supraviețuire, iar furia are funcția de mobilizare și energizare a comportamentului în situații dificile.

Din perspectiva teoriilor cognitiv-comportamentale au fost identificate tipuri de cogniții implicate în furie. Ellis (1994a) a descris despre cognițiile iraționale de tip cerințe absolutiste, toleranță scăzută la frustrare și evaluare globală a celorlalți implicate în furie, în timp ce Beck (1999) susține implicarea cognițiilor de tipul evaluării negative a imaginii de sine. *Modelul episodic al furiei* formulat de Kassonov și Tafrate (2002) are la bază teoria REBT. Există 5 componente implicate în generarea furiei: stimulii, evaluările, experiența emoțională, modelele de exprimare și rezultatele. *Teoria motivației de eficacitate* (effectance motives) formulată de DiGiuseppe și Tafrate (2007), arată că furia este un declanșator al motivației de a acționa asupra mediului aversiv cu scopul de a-l controla. Procesele cognitive declanșează furia disfuncțională, care crește dorința de a face rău și de răzbunare, favorizând comportamentul agresiv.

I.3.4. Predictorii cognitivi și emoționali în comportamentul infracțional

Rezultatele studiilor au stabilit că tipuri specifice de cogniții iraționale, precum cerințele absolutiste și other-downing (David et. al 2002; Harrington, 2005, 2006), LFT (David et. al 2002; Harrington, 2005, 2006; Martin & Dahlen, 2005), self-downing (Jones & Trower; Shanahan et al., 2010) sunt relaționate cu furia și comportamentul agresiv.

În literatura de specialitate au fost identificate tipuri de distorsiuni cognitive implicate alături de emoția de furie, în comportamentul violent infracțional general. Cele mai importante dintre acestea sunt atribuirile externe negative (Batancourt & Blair, 1992), atribuiri ostile ale intenționalității celorlalți (de ex., Barriga, Landau, Stinson, Liau, & Gibbs, 2000; Butler & Maruna, 2009), blamarea altora, minimizarea, etichetarea greșită și presupuneri negative despre alții (Chambers, Eccleston, Day, Ward & Howells, 2008), ostilitate, suspiciune, revendicare, răzbunare (Milner & Webster, 2005), negarea responsabilității (Butler & Maruna, 2009).

Există studii care au identificat o legătură între furie și agresivitate (Cornell, Peterson & Richards, 1999; Sukhodolsky & Ruchkin, 2004; Novaco & Taylor, 2004) și studii care au pus sub semnul întrebării această relație (Mills & Kroner, 2003; Loza & Loza – Fanous, 1999; Wood & Newton, 2003).

Distorsiunile cognitive implicate în declanșarea și menținerea infracțiunilor sexuale, au fost identificate prin prisma teoriilor implicite (Ward, 2000). Cele mai importante distorsiuni cognitive sunt considerate: negarea acuzațiilor ce li se aduc cu privire la fapta lor; negarea vinei; minimizarea seriozității și gravității comportamentului din timpul comiterii abuzului; atribuirea vinei (alcool, droguri, comportamentul inadecvat al victimei, probleme emoționale personale, abuz infantil); gândire de tip „self-serving” (lipsa empatiei, distorsionarea suferinței victimei); raționalizarea acțiunilor de planificare a infracțiunii; gratificare imediată (adaptarea conduitei proprii la modelul intern al sinelui, lipsa considerării consecințelor pe termen lung) (Ward, Hudson & Marshall, 1995).

Rezultatele studiilor au arătat că furia (de ex., Dye & Eckhardt, 2000; Lafontaine & Lussier, 2005; Norlander & Eckhardt, 2005) și distorsiunile cognitive de tipul ostilitate (Norlander & Eckhardt, 2005; Parrot & Zeichner, 2003), minimizare, negare și atribuirea vinei infracțiunii unor factori externi (Henning, Jones & Holdford, 2005), precum și cognițiile iraționale (de ex., Dye și Eckhardt, 2000; Eckhardt & Jamison, 2002) sunt factori determinanți ai violenței domestice.

I.3.5. Teoria rațional emotiv-comportamentală și comportamentul infracțional

Conform REBT stările noastre emoționale (C) sunt mediate de modul în care interpretăm (B) situațiile în care ne aflăm (A). Procesările de la nivel cognitiv apar sub forma cognițiilor raționale și iraționale. Cognițiile iraționale reprezintă evaluări negative, rigide și extreme, pe care oamenii le fac despre ei sau despre evenimente și care determină emoții negative disfuncționale, ce apar sub forma diferitelor tulburări psihice. Cognițiile raționale sunt expresia preferințelor și dorințelor pe care le avem în mod adaptativ față de evenimentele din viața noastră și ele conduc înspre consecințe adaptative și funcționale. Clienții care sunt incluși în terapia REBT sunt învățați să-și dispute (D) în mod activ cognițiile iraționale și să-și însușească o nouă filozofie de viață, mai eficientă (E), care să conțină răspunsuri cognitive, emoționale și comportamentale funcționale. Studiile de inducere a distresului emoțional au dovedit rolul cauzal al cognițiilor raționale și iraționale în emoțiile negative funcționale și disfuncționale (de ex., Cramer, 2005a, 2005b). David et al. (2002) au evidențiat tipurile de cogniții evaluative iraționale specifice emoțiilor negative disfuncționale fundamentale, cu rol în abordarea clinică a tulburărilor emoționale în cadrul intervențiilor terapeutice.

În literatura de specialitate se remarcă un număr redus de studii riguroase care să utilizeze și metode specifice REBT. Așa cum remarcă Debidin & Dyden (2010) este nevoie să se deruleze studii care să dovedească necesitatea intervențiilor în tulburările emoționale și cognițiile iraționale în populația infractoare și studii de stabilire a eficacității intervențiilor REBT în schimbarea comportamentului infracțional.

I.3.6. Prevenirea riscului de recidivă a infractorilor

Definirea și evaluarea riscului de recidivă

Stabilirea riscului recidivei se referă la determinarea probabilității ca o persoană, care a comis o infracțiune în trecut, să comită o altă infracțiune după un anumit timp, în condițiile în care a interacționat cu sistemul de justiție (pedeapsă ca tip de intervenție). Sistemul de justiție consideră pedeapsa o formă de reeducare, însă rezultatele au demonstrat că pedeapsa detenției nu este cea mai eficientă formă stopare a infracționalității (McGuire, 2008b). Una dintre alternativele găsite pentru detenție este supravegherea în comunitate (probațiunea). La început, scopul principal a fost acela de a reduce costurile detenției și supraaglomerația din penitenciare, menținându-se ideea de pedeapsă, dar prin supraveghere strictă în comunitate și respectarea de către condamnat a unor reguli impuse de instanță sub formă de măsuri și obligații. Chiar și în aceste condiții nu s-a înregistrat o reducere a ratei recidivei, deoarece

condițiile probațiunii au fost încălcate și numărul de infracțiuni a crescut. S-a constatat că programele de intervenție sunt cele care au efect ridicat asupra reducerii riscului de recidivă și nu pedeapsa și regulile impuse. Derularea de programe se bazează pe identificarea nevoilor criminogene, adică probleme care l-ar putea determina pe individ să comită noi infracțiuni și pe stabilirea riscului de recidivă. Eforturile cercetătorilor s-au canalizat pe dezvoltarea și implementarea de programe de intervenție care să fie eficiente în scăderea riscului de recidivă. S-a convenit că acestea trebuie să fie organizate după 4 principii esențiale, studiile meta-analitice dovedind că programele care le respectă au efect în reducerea riscului de recidivă (Andrews & Dowden, 2006). Bonta și Andrews (2007) enumeră aceste principii esențiale (RNR) pentru elaborarea unui program de intervenție:

1. principiul riscului – adaptarea tratamentului în funcție de nivelul de risc identificat
2. principiul nevoii – tratamentul trebuie să vizeze nevoile criminogene identificate și care sunt asociate cu recidiva
3. principiul responsivității – modul în care răspund infractorii la tratamentul pe care îl primesc și cum îl înțeleg
4. discreția profesională – implicarea profesionistului în tratament, flexibilitatea și inovația lui atunci când este necesar

Rezultatele studiilor au ajuns la concluzia că este indicat să fie incluși în programe, infractori cu risc mediu înspre ridicat de recidivă, ținându-se cont de faptul că cei cu risc scăzut au o probabilitate scăzută de a mai comite infracțiuni, chiar și fără a participa în programe (Andrews & Dowden, 2006; Palmer, McGuire, Hatcher, Hounscome, Bilby & Hollin, 2008).

Hollin (1999) a realizat o analiză comprehensivă a studiilor meta-analitice din domeniul intervențiilor aplicate infractorilor, în urma căreia a concluzionat că intervențiile terapeutice se dovedesc a fi superioare în comparație cu grupul de control în care nu s-a intervenit, însă nu toate tipurile de intervenții au același efect pozitiv asupra reducerii recidivei. Criteriile de eficiență sunt: să se adreseze infractorilor cu risc mediu înspre ridicat, să fie de natură comportamentală, structurate și multidimensionale, să conțină o dimensiune cognitivă; să genereze responsivitate; să fie integre.

Tipuri de programe de intervenție cognitiv-comportamentală

Cele mai importante programe de intervenție derulate în populația infractoare, se bazează pe teoria cognitiv-comportamentală. Rezultatele mai multor studii meta-analitice au demonstrat că acestea sunt cele mai eficiente în prevenirea infracționalității și reducerea

riscului de recidivă (Lipsey, Chapman, & Landenberger, 2001; Lipsey, Landenberger, & Wilson, 2007).

Programele de intervenție sunt structurate multidimensional, fiind complexe și de durată. Dimensiunea cognitivă vizează identificarea și modificarea cognițiilor de tip inferențial pe care le dețin infractorii, iar dimensiunea emoțională vizează în mod specific reducerea și controlul furiei. Se presupune că infractorii sunt deficitari în abilitățile de relaționare interpersonală și de aceea cele mai multe dintre programele de reabilitare de tip multidimensionale includ antrenamentul rezolvării de probleme sociale și dezvoltarea de abilități sociale.

Programe de intervenție pentru îmbunătățirea abilităților sociale

Programele cognitiv-comportamentale care s-au axat pe îmbunătățirea abilităților sociale s-au dovedit eficiente pentru schimbarea comportamentului infractorilor, în sensul reintegrării în societate și reducerea infracționalității sau a gravității infracțiunilor comise ulterior (Bourke & van Hasselt, 2001; Polaschek & Dixon, 2001).

Programe de intervenție specifice abuzatorilor sexuali

Ward, Gannon și Yates (2008) reamintesc superioritatea intervențiilor care urmează modelul cognitiv-comportamental, în reducerea numărului de infracțiuni atât în populația generală de infractori, dar mai ales în cea a abuzatorilor sexuali. Programele sunt structurate în așa fel încât să țintească întreruperea tendinței individului de a mai comite infracțiuni sexuale. Subiecții trebuie să învețe să identifice situațiile de risc care ar genera comportamente ce preced infracțiunea sexuală și să dobândească abilități care să le permită să facă față fiecărei etape din ciclul infracțional descris mai sus, în lucrare.

Rezultatele unui studiu meta-analitic elaborat de Reitzel și Carbonell (2006), privind eficiența intervențiilor psihologice pentru abuzatorii sexuali au arătat că rata recidivei sexuale pentru eșantionul din studii care a primit intervenție este de 7.37%, comparativ cu grupul de control în care este de 18.93%. Studiile care au conținut un grup experimental comparativ cu un grup de control au avut o mărime a efectului de 0.41, iar mărimea efectului pentru cele fără grup de control a fost de 0.44. Autorii au concluzionat că recidiva sexuală este mai redusă decât cea non-sexuală (de la 20.40% la 28.51%) la abuzatorii tineri. Recidiva este mai scăzută la tineri în comparație cu abuzatorii adulți incluși în tratament.

Programe de management a furiei

Furia este considerată o nevoie criminogenă în populația infractoare violentă, iar programele de reabilitare derulate în instituțiile de corecție și detenție au vizat de-a lungul timpului managementul acestei nevoi. Cunoscând opiniile contradictorii în legătură cu rolul furiei în comportamentul violent, unii cercetători au avut rezerve să afirme că programele de management a furiei sunt cele mai indicate pentru a fi utilizate cu infractorii violenți (Serin, Gobeil, & Preston, 2008; Watt & Howells (1999). Rezultatele unui studiu au indicat efecte ne semnificative ale unui program de management a furiei, cu excepția componentei didactice, care a avut efecte semnificative, dar scăzute (Howells, Day, Williamson, Bubner, Jauncey, Parker et al., 2005)

Una dintre problemele care se ridică în legătură cu aceste programe de intervenție ar fi cea legată de durata lor care poate să se întindă și până la câțiva ani, precum și complexitatea structurii lor. Aceste caracteristici implică o serie de costuri materiale și umane pentru derularea lor în condiții optime pentru asigurarea integrității programului, dar pun sub semnul întrebării și responsivitatea veridică a participanților la program. De asemenea, o altă limită ce ar trebui luată în considerare este aceea că nu se poate stabili cu exactitate care dintre dimensiunile programului s-au dovedit a fi mai eficiente în reducerea riscului de recidivă.

Meta-analiza realizată cu privire la utilizarea REBT pentru infractori (Debidin & Dryden, 2010), remarcă absența studiilor de stabilire a eficacității și eficienței intervențiilor REBT în populația infractoare.

CAPITOLUL II

OBIECTIVE ȘI METODOLOGIA GENERALĂ A CERCETĂRII

Cercetarea de față urmărește să explice din perspectivă psihologică, factorii cognitivi și emoționali manifestați în violența infracțională, bazându-se pe principiile teoriei cognitiv-comportamentale, care afirmă că emoțiile și comportamentele umane sunt mediate de procesările care au loc la nivel cognitiv. Această idee este ilustrată de modelul ABC(DE) din terapia rațional - emotivă și comportamentală elaborată de Albert Ellis în 1962, care susține că distresul emoțional pe care îl resimțim în diverse situații negative de viață, este efectul cognițiilor iraționale. Dacă ele sunt cele care generează emoții negative disfuncționale, atunci cognițiile raționale sunt răspunzătoare pentru emoțiile negative funcționale. Pentru a se produce o modificare a stării emoționale disfuncționale, cognițiile iraționale trebuie disputate

cu scopul de a se dobândi un set de cogniții raționale, care să aibă un impact pozitiv asupra răspunsurilor lor emoționale, cognitive și comportamentale la situații dificile de viață.

Primul pas al cercetării a fost acela de a investiga rezultatele empirice din literatura de specialitate cu privire la mecanismele emoționale și cognitive implicate în violență, observându-se abordarea limitată a acestui fenomen din perspectiva REBT. Primul obiectiv a fost abordat în Studiul 1 în care am apelat la procedura meta-analizei pentru a realiza o sinteză cantitativă a rezultatelor studiilor relevante în literatura de specialitate, privind intensitatea relației dintre furie și comportamentul violent, precum și dintre mecanismele cognitive și violență.

În Studiul 2 am urmărit care sunt tipurile de cogniții iraționale și emoții negative disfuncționale ce discriminează între infractorii violenți și populația non-infractoare. În acest sens am apelat la o metodă inedită, analiza receiver-operating characteristics (ROC), care să evidențieze valoarea discriminativă a cognițiilor evaluative și a emoțiilor negative, între cele trei categorii de populație luate în analiză. În prima etapă am utilizat analiza de varianță unifactorială (ANOVA) pentru a vedea dacă există diferențe semnificative între cele trei categorii de subiecți incluși în studiu (violenți, non-violenți și non-infractori), pentru cognițiile evaluative și emoțiile evaluate psihometric. Acolo unde am constatat existența unor diferențe semnificative, am trecut la analiza propriu-zisă a valorii discriminative a scalei apelând la analiza curbilor ROC, vizând sensibilitatea și specificitatea scalei, respectiv valoarea prag optimă pentru a decela între categoriile studiate. De asemenea, acolo unde am identificat mai multe tipuri de cogniții care discriminează între categorii, am trecut la compararea valorilor discriminative comparând ariile descrise de curbele ROC corespunzătoare acestor cogniții. La fel s-a procedat și în cazul emoțiilor.

Studiul 3 a urmărit demonstrarea rolului cauzal al cognițiilor iraționale și raționale în apariția emoțiilor negative disfuncționale și funcționale în populația infractoare. S-a apelat la design-ul experimental bifactorial, în care intervenția (condiție rațională/irațională vs neutră) și apartenența la una din categoriile violent/nonviolent sunt variabile independente. Variabilele dependente sunt cognițiile iraționale specifice furiei măsurate cu Angry Cognition Scale (ACS), dimensiunile toleranței scăzute la frustrare măsurate cu Frustration - Discomfort Scale (FDS), emoția de furie măsurată cu Novaco Anger Scale (NAS) și furia în situații de provocare (Provocation Inventory (PI)).

Studiul 4 este un studiu clinic controlat care urmărește testarea eficienței unui program REBT, prin modificările produse la nivel cognitiv și emoțional în populația infractoare violentă. Designul studiului este unifactorial cu măsurători repetate, în care variabilele

independente sunt tipul de intervenție (REBT, placebo) și etapele de măsurare (pretest, posttest, follow-up), iar variabile dependente sunt cognițiile iraționale și furia, măsurate cu instrumentele utilizate în Studiul 3.

CAPITOLUL III

CERCETĂRI ORIGINALE

III.1. Studiul 1: Relația furiei și a distorsiunilor cognitive cu violența în populația de infractori violenți: studiu meta-analitic¹

Introducere

Cu toate că furia este considerată unul dintre factorii predispozanți ai comportamentului violent, totuși rezultatele studiilor au fost contradictorii cu privire la această relație. Unii cercetători au concluzionat că rolul furiei în recidivă a fost exagerat și nu există diferențe între infractorii violenți și nonviolenți în privința furiei (Loza & Loza-Fanous, 1999; Mills & Kroner, 2003; Wood & Newton, 2003), în timp ce alții au aflat că furia este predictor al violenței (Cornell, Peterson & Richards, 1999; Novaco & Taylor, 2004). Cercetările s-au orientat și pe identificarea tipurilor de distorsiuni cognitive care mediază agresivitatea/violența, stabilind o serie de inferențe specifice acestui comportament. Acest studiu meta-analitic și-a propus examinarea cantitativă a studiilor relevante existente în domeniu cu privire la relația dintre furie și comportamentul violent, respectiv dintre distorsiunile cognitive și comportamentul violent în populația infractoare.

De asemenea, am urmărit care este efectul de moderare al tipului de instrumente (auto-raportate vs. măsurarea observațională a comportamentului) utilizate în studiile analizate, pentru măsurarea violenței.

¹ Acest studiu este în curs de publicare (BDI): Chereji, S. V., Pinteș, S., & David, D. (in press). The relationship of anger and cognitive distortions with violence in violent offenders` population: A meta-analytic review. *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context*.

Autorii au contribuit după cum urmează:

Chereji, S.: design-ul studiului, analiza și interpretarea datelor, scrierea manuscrisului

Pinteș, S.: analiza cantitativă a datelor

David, D.: interpretarea datelor, consultanță pentru scrierea manuscrisului

Metodologie

Procedură

Căutarea în literatură

Studiile empirice au fost colectate sistematic prin utilizarea a trei strategii: 1) căutări în bazele de date ale PsycINFO, Medline prin utilizarea cuvintelor cheie doar în limba engleză: *anger, cognitions, cognitive distortions, irrational beliefs, criminal attitude, offenders, violence, aggression*; cuvintele au fost introduse în perechi diverse, conținând cuvintele cheie "anger" și "violence/aggression"; 2) studii din bibliografia studiilor identificate și analizate anterior; 3) s-a luat legătura cu autorii unor studii relevante din domeniu la care nu am avut acces în baza de date. A fost selectat un număr total de 285 studii dintre care 133 au fost considerate relevante pentru scopul acestei meta-analize.

Criterii de includere

Pentru a identifica un eșantion de studii relevante pentru meta-analiză, am aplicat următoarele criterii de selecție pentru fiecare studiu:

- Să fie publicat în reviste peer-review
- Să ofere informații statistice care să permită calcularea intensității relației dintre: distorsiuni cognitive și agresivitate sau violență, furie și agresivitate sau violență
- Subiecții selectați în studii să fie infractori încarcerați pentru infracțiuni violente/non-violente
- Instrumente de evaluare pentru distorsiunile cognitive și furie

Codarea studiilor

Au fost codate următoarele variabile ale fiecărui studiu:

- Procedurile de selecție ale participanților
- Datele demografice
- Evaluarea constructelor vizate
- Numărul participanților
- Distorsiunile cognitive relaționate cu violența
- Furia relaționată cu violența
- Instrumentele de măsurare ale violenței/agresivității

Din cele 133 de studii selectate au fost excluse 114 studii, datorită rezultatelor statistice care nu au oferit informații relevante care să permită calcularea mărimilor efectelor pentru relația dintre constructele vizate sau eșantioanele nu au cuprins subiecți infractori

încarcerăți. Astfel baza de date a inclus 19 publicații care au raportat diverse valori statistice pentru corelațiile și alte valori statistice în afară de r , care au fost transformate în d , pentru relația dintre distorsiunile cognitive și violență, respectiv furie și violență, dintre distorsiunile cognitive și violență, distorsiunile cognitive și furie și relația dintre furie și violență. Din totalul de 19 studii am putut identifica 9 studii care să conțină indicatori statistici pentru furie și violență/agresivitate, 14 studii cu indicatori statistici pentru distorsiuni cognitive și violență în populația infractoare încarcerată.

Rezultate

Analiza relației dintre furie și violență a arătat o mărime a efectului ridicată, $d=0.86$, 95% CI [0.82; 0.90]. Valoarea Z statistic utilizată pentru a testa dacă mărimea medie a populației este diferită de 0, a indicat o diferență semnificativă ($Z=21.50$, $p<.01$). Rezultatele au indicat o heterogenitate semnificativă pentru mărimile efectelor observate ($Q_T=106.08$, $p<.01$). Prin urmare, am considerat că este indicată mai departe, analiza de moderare.

Rezultatele analizei de moderare pentru instrumentele de măsurare a comportamentului prin observare, selectate din 4 publicații ($n=618$) au indicat o mărime a efectului scăzută înspre moderată, $d=0.38$, 95% CI [0.22, 0.54], dar semnificativă statistic ($Z=4.75$, $p<.01$). Mărimea efectului obținută pentru instrumentele auto-raportate selectate din 3 studii ($n=1564$) a fost puternică, $d=1.07$, 95% CI [0.98, 1.16] și semnificativă statistic ($Z=21.40$, $p<.01$).

Analiza relației dintre distorsiunile cognitive și violență au indicat o mărime a efectului puternică, $d=0.82$, 95% CI [0.75; 0.89]. Valoarea Z statistic utilizată pentru a testa dacă efectul mediu al populației este diferit de 0, a dovedit diferențe semnificative ($Z=21.57$, $p<0.01$). Rezultatele au arătat o heterogenitate semnificativă ale mărimilor efectelor observate ($Q_T=120.13$, $p<.01$).

Analiza de moderare a tipul instrumentelor de măsurare a violenței/agresivității (comportamente observate și auto-raportare) a arătat că măsurarea comportamentului prin observație, selectate din 9 publicații ($n=1259$) au indicat un efect al mărimii moderat, $d=0.69$, 95% CI [0.58, 0.80], semnificativ diferit de 0 ($Z=15.5$, $p<.01$). Mărimea efectului obținută pentru instrumentele auto-raportate a fost puternică, $d=0.90$, 95% CI [0.81, 0.99] și de asemenea semnificativă statistic ($Z=18.10$, $p<.01$). Rezultatele au arătat că tipul de instrumente de măsurare a violenței divizate aici în self-reported și cotare a comportamentului (index al violenței, încarcerări anterioare pentru violență, evaluare violenței de către personal, etc.) nu au avut influență asupra relației cogniții-violență ($Q_B=0.12$, $p>.05$).

Discuții

Rezultatele au identificat o intensitate puternică în relația dintre furie și violență, ceea ce confirmă prezența furiei în manifestarea comportamentului violent. Rezultatele au arătat o mărime a efectului puternică și pentru relația dintre distorsiunile cognitive și violență, rezultate care întăresc rolul mecanismelor cognitive implicate în comiterea actelor violente. Rezultatele analizei de moderare au dezvăluit că relația dintre distorsiunile cognitive și violență nu a fost influențată de tipul de instrumente utilizate pentru măsurarea violenței. În ce privește relația dintre furie și violență, rezultatele au indicat că tipul de instrumente pentru măsurarea violenței, este un moderator semnificativ, observându-se că mărimea efectului obținută, atunci când violența a fost auto-raportată, este semnificativ mai ridicată decât cea obținută cu metoda observațională a comportamentului violent. Acest lucru arată că infractorii pot cota nivelul intensității furiei în concordanță cu raportarea comportamentului violent/agresiv manifestat.

III. 2. Studiul 2: Analiza valorii discriminative a cognițiilor și emoțiilor între populația infractorilor violenți și populația generală^{2,3}

Introducere

Ținând cont de rezultatele contradictorii ale cercetărilor și de constatarea că multe dintre actele de violență extremă nu implică în mod necesar furia, nu se pot face afirmații certe cu privire la rolul furiei în comportamentul violent, presupunându-se că există și alte emoții ce acompaniază actul violent. De asemenea, observând numărul redus de studii care au

² Date din acest studiu au fost prelucrate și prezentate la IAC Conference de la Universitatea din Warwick, Counselling and the challenge of social transformations: promoting human dignity across the lifespan, 22-26 iulie 2009. Titlul lucrării: *Exploring the cognitive and emotional vulnerability in violence*, autorii Chereji, S., Decsei-Radu, A., Trip, S., și Bora, C.

Co-autorii au contribuit la interpretarea rezultatelor și structurarea abstractului.

³ O parte din acest studiu a fost publicată (BDI): Chereji, S.V., Pinte, S., și Szamoskozi, Ș. (2011).

Discriminative value analysis of emotions among violent offenders' population and the general population.

Erdelyi Pszichologiai Szemle, 1.

Autorii au contribuit după cum urmează:

S.V. Chereji: scrierea manuscrisului, design-ul cercetării, colectarea și interpretarea datelor

S. Pinte: design-ul cercetării, analiza cantitativă a rezultatelor

Ș. Szamoskozi: design-ul cercetării, consultanță pentru scrierea manuscrisului

stabilit conținutul cognitiv specific al violenței la populația încarcerată și că cele mai multe studii privind emoțiile și distorsiunile cognitive implicate în violență au utilizat populație non-infractoare, studiul de față își propune să stabilească tipurile de emoții și cogniții evaluative iraționale care pot diferenția între infractorii violenței și non-infractori.

Metodologie

Subiecții

Participanții la studiu au fost inițial 210 de bărbați, adulți, încarcerați în Penitenciarul Oradea pentru comiterea de infracțiuni cu violență (N=90) și non - violență (N=90). Au fost excluși 10 participanți violenți și 13 nonviolenți din cauza răspunsurilor incomplete. Vârsta medie a participanților din grupul violent a fost de 33.05 de ani (SD = 10.43). În grupul non – violent, vârsta medie a fost de 32.93 (SD = 9.54). In grupul de control (N=30) au fost selectați bărbați a căror vârstă medie a fost 34.96 ani (SD=11.83).

Materiale

Cognițiile au fost evaluate prin utilizarea a trei instrumente auto-administrate. *General Attitudes and Beliefs Scale* (GABS, Lindner, Kirkby, Wertheim & Birch, 1999)

Angry Cognitions Scale (ACS, Martin & Dahlen, 2007)

Frustration-Discomfort Scale (FDS, Harrington, 2005)

Pentru măsurarea emoțiilor au fost utilizate următoarele instrumente:

Novaco Anger Scale (NAS, Novaco, 1994)

Provocation Inventory (PI, 1994)

State-Trait Anger Expression Inventory (STAXI, Spielberger, 1996)

Profilul Distresului Afectiv (PDA, Opreș & Macavei, 2005)

Procedura

Subiecții participanți (N=210), organizați în grupuri de maxim 10 persoane, au fost solicitați să completeze scalele amintite mai sus.

Rezultate

Pentru aflarea rezultatelor a s-a apelat la programul MedCalc. Rezultatele analizei valorii discriminative a cognițiilor iraționale au arătat că subscala *evaluare globală de sine* din cadrul scalei GABS discriminează cel mai bine între infractorii violenți și non-infractori, $F(2, 185)=4.85$, $p<.01$. Astfel rezultatele au arătat că aria de sub curba ROC pentru subscala evaluare globală de sine este $AUC=0.683$, iar aceasta este semnificativ mai mare decât aria unui test aleator ($AUC=0.5$), $Z=3.38$ la un prag de semnificație $p<0.01$, ceea ce semnifică o acuratețe redusă. În acest context trebuie precizat că Streiner & Cairney (2007) au stabilit că acuratețea unui test cu AUC între 0.50 și 0.70 este redusă, o arie cuprinsă între 0.70 și 0.90 indică o acuratețe moderată, în timp ce o arie de peste 0.90 indică o acuratețe ridicată. *Acuratețea testului* se referă la capacitatea testului de a clasifica subiecții în categorii clinice relevante (Pintea & Moldovan, 2009). Alți termeni utilizați în descrierea acestor rezultate, fac referire la: *sensibilitate* (rata adevăraților pozitivi) reprezintă probabilitatea ca rezultatul unui test să fie pozitiv când o tulburare este prezentă, iar în cazul de față fiind vorba despre categoria juridică violență; *specificitatea* (rata adevăraților negativi) este probabilitatea ca rezultatul unui test să fie negativ când tulburarea/categoria nu este prezentă. Valoarea prag optimă pentru scala de evaluare globală de sine la care aceasta discriminează cel mai bine între populația de infractori violenți și populația generală este mai mare de 11 puncte, valoare la care scala prezintă o sensibilitate de 41.56% la 95% CI [30.4; 53.4] și o specificitate de 90% la 95% CI [73.4; 97.8].

Susbscala *îndreptățire* din scala FDS a fost identificată ca discriminator semnificativ, $F(2,185)=2.91$, $p<.05$. Ea discriminează semnificativ mai bine decât un test aleator ($Z=2.88$, $p<.01$), însă aria de sub curba ROC arată o acuratețe redusă ($AUC=0.67$) (Streiner & Cairney, 2007) a testului pentru discriminarea între cele două populații. Valoarea prag optimă este mai mare sau egal cu 20 cu o sensibilitate (rata adevăraților pozitivi) de 62.34% la 95% CI [50.6; 73.1] și o specificitate (rata adevăraților negativi) de 70%, 95% CI [50.6; 85.2].

Rezultatele ANOVA la compararea celor trei grupuri în funcție de fiecare tip de categorie inclusă în scala ACS, arată că nu au existat diferențe semnificative, deci nu există discriminatori semnificativi, motiv pentru care nu s-a mai trecut la analiza valorii discriminative.

Discriminatorii semnificativi identificați din cadrul scalei NAS, au fost categoriile somatizare, $F(2,185)=7.17$, $p<.01$, din subscala activare fiziologică și suspiciune $F(2,185)=6.72$, $p<.01$, din subscala cognitivă.

Performanța discriminativă a ariei *suspiciune* este semnificativ mai bună decât cea a unui test aleator ($Z=3.83$, $p<.01$). Totuși aria de sub curba ROC trasată de această categorie

(AUC=0.701), indică o acuratețe redusă a testului, în discriminarea între cele două categorii de populație. Valoarea prag optimă, la care categoria suspiciune discriminează cel mai bine între populația de infractori violenți și populația generală este mai mare sau egală cu 8. La această valoare, scala prezintă o acuratețe maximă, tradusă printr-o sensibilitate de 55.84%, 95% CI [44.1; 67.2] și o specificitate de 80%, 95% CI [61.4; 92.2].

Tensiune somatică are o performanță discriminativă semnificativă ($Z=4.27$, $p<.01$), însă această performanță se încadrează în limitele unei performanțe mai degrabă reduse, depășindu-i foarte puțin limitele superioare (AUC=0.71). Analiza sensibilității și senzitivității arată că valoarea prag optimă la care această categorie discriminează cel mai bine este egală cu 7. La această valoare categoria prezintă o sensibilitate de 45.45% la 95% CI [34.2; 57.2] și o specificitate de 90% la 95% CI [73.4; 97.8].

Subscalele din cadrul PI care au fost identificați ca discriminatori semnificativi sunt subscalele: lipsă respect ($F(2, 185)=14.54$, $p<.01$, nedreptate, $F(2,185)=6.72$, $p<.01$ și frustrare, $F(2,185)=3.27$, $p=0.04$).

Lipsă respect discriminează semnificativ între cele două grupuri ($Z=4.82$, $p<.01$), având o arie sub curba ROC de 0.738, ce indică o acuratețe moderată. Acuratețea maximă este atinsă de această scală la valoarea prag mai mare sau egal cu 12, valoare la care scala prezintă o sensibilitate de 50.65% la 95% CI [39.0; 62.2] și o specificitate de 86.67%, 95% CI [69.3; 96.2].

Subscala *nedreptate* discriminează semnificativ mai bine decât un test aleator ($Z=3.46$, $p<.01$), având o arie sub curba ROC egală cu 0.705, ceea ce înseamnă o acuratețe discriminativă moderată. Valoarea prag la care acuratețea subscalei este maximă este mai mare sau egal cu 12, valoare la care scala înregistrează o sensibilitate de 64.94% la 95% CI [53.2; 75.5] și o specificitate de 73.33%, 95% CI [54.1; 87.7].

Nu au fost înregistrate diferențe semnificative între cele trei grupuri pentru niciuna dintre subscalele măsurate cu STAXI, motiv pentru care nu s-a mai trecut la analiza valorii discriminative.

Comparațiile ANOVA au arătat diferențe semnificative între cele trei grupuri pentru scala tristețe/depresie, atât pentru emoțiile funcționale, $F(2,185)=10.36$, $p<.01$ cât și pentru cele disfuncționale, $F(2,185)=8.63$, $p<.01$, pentru emoțiile pozitive, $F(2,185)=3.43$, $p<.03$ și distresul global, $F(2,185)=9.49$, $p<.01$), măsurate cu PDA.

Scala *tristețe/depresie funcțională* are aria de sub curba ROC egală cu 0.769, iar aceasta este semnificativ mai mare decât aria unui test aleator (AUC=0.5), $Z=5.77$ la un prag de semnificație $p<.01$, ce indică o acuratețe moderată. Valoarea prag la care scala

discriminează cel mai bine între populația de infractori violenți și populația generală este mai mare de 8 puncte valoare la care scala prezintă o sensibilitate de 97.33%, 95% CI [90.7; 99.6] și o specificitate de 50%, 95% CI [31.3; 68.7].

Scala *tristețe/deprimare disfuncțională* indică aria de sub curba ROC semnificativă ($Z=6.32$, $p<.01$), având o acuratețe moderată a discriminării ($AUC=0.784$). Valoarea prag la care acuratețea discriminării este maximă este mai mare de 10 puncte, la care se înregistrează o sensibilitate de 85.33% la 95% CI [75.3; 92.4]. și o specificitate de 66.67%, 95% CI [47.2; 82.7].

Aria trasată de scala de *emoții pozitive* este $AUC=0.641$, iar aceasta este semnificativ mai mare decât aria unui test aleator ($AUC=0.5$), $Z=2.27$ la un prag de semnificație $p<.05$, cu o acuratețe redusă în decelarea populației infractoare cu violență de populația generală. Valoarea prag la care aceasta discriminează cel mai bine între populația de infractori violenți și populația generală este mai mare sau egală cu 33 de puncte, valoare la care scala prezintă o sensibilitate de 41.33%, 95% CI [30.1; 53.3] și o specificitate de 96.67%, 95% CI [82.7; 99.4].

Scala *distres afectiv global* discriminează semnificativ mai bine decât un test aleator ($Z=5.34$, $p<.01$), iar aria de sub curba ROC trasată de această scală indică o acuratețe moderată. Valoarea prag la care acuratețea discriminării este maximă este mai mare de 81 puncte, la care se înregistrează o sensibilitate de 68%, 95% CI [76.2; 78.3] și o specificitate de 76.67%, 95% CI [57.7; 90.0].

Discuții

Rezultatele au arătat că dintre cognițiile iraționale măsurate cu instrumentele de evaluare cognitivă utilizate în studiu, doar subscalele evaluare globală de sine și îndreptățire au valoare discriminativă între populația violentă și non-infractoare, însă distincția produsă de ele, are un nivel redus, după cum indică valoarea AUC. Rezultatele privind evaluarea globală de sine identificată în categoria violenți, susțin teoria lui Beck (1999), care consideră că persoanele cu un nivel ridicat al furiei proiectează imaginea de sine asupra celorlalți. Cogniția *îndreptățirea* a avut un nivel mai ridicat pentru populația generală comparativ cu populația de infractori violenți, ceea ce înseamnă că persoanele deținute pot să dobândească toleranța la frustrare în mediul de detenție unde se întâlnesc cu diferite situații frustrante în fața cărora trebuie să găsească rapid mecanisme de adaptare pentru a evita sancțiunile formale din partea personalului sau non-formale din partea altor deținuți.

Rezultatele au arătat că suspiciunea, categorie a subscalei cognitive și tensiunea somatică categorie a subscalei activare fiziologică, discriminează între categoria de violenți și non-infractori. Persoanele violente pot deveni mai furioase în situații de provocare, când percep lipsa de respect din partea celorlalți spre deosebire de populația generală care poate experimenta furie mai degrabă atunci când percep situațiile de provocare ca fiind nedrepte.

Dintre scalele măsurate cu PDA, scalele tristețe/deprimare funcțională și disfuncțională, emoții pozitive și distresul afectiv global, discriminează semnificativ între violenți și non-infractori. Superioritatea emoțiilor negative disfuncționale de tip tristețe/deprimare în discriminarea populației infractoare violente de cea non-infractoare este justificată prin faptul că detenția poate accentua vulnerabilitatea emoțională a deținuților, care își exprimă mai degrabă acest tip de emoții, decât pe cea de furie. Nivelul moderat de discriminare al scorului pentru distresul global, precum și nivelul moderat al emoțiilor negative funcționale și disfuncționale de tip tristețe/deprimare relevă existența unor cogniții iraționale cauzale specifice acestor emoții. Conform REBT aceste cogniții sunt evaluarea globală de sine și catastrofarea.

III.3. Studiul 3: Efectul repetării cognițiilor iraționale, raționale și a afirmațiilor neutre asupra cognițiilor iraționale și furiei, în populația de infractori

Introducere

Așa cum arată teoriile cognitiv-comportamentale, emoțiile și comportamentele umane dezadaptative sunt consecințele procesărilor cognitive eronate. Conform REBT procesările cognitive sunt cogniții evaluative iraționale și raționale care au rol cauzal în distresul emoțional, provocând emoții negative disfuncționale, respectiv funcționale. Studiile REBT de inducere a distresului emoțional au dovedit rolul cauzal al cognițiilor evaluative în emoționalitate (Cramer, 2005; Cramer & Fong, 1991; Cramer & Kupshik, 1993). Prin acest studiu ne-am propus să investigăm rolul cognițiilor evaluative iraționale și raționale la infractorii violenți și non-violenți. Am presupus că: participanții din condiția de intervenție irațională va înregistra o creștere sau menținere a iraționalității și a emoției disfuncționale de furie în faza de posttest; participanții din condiția de intervenție rațională va înregistra o diminuare a iraționalității și a emoției disfuncționale de furie în faza de posttest; participanții din condiția de intervenție neutră nu va înregistra modificări semnificative la nivel cognitiv și emoțional în etapa de posttest.

Metodologie

Subiecții

Participanții la studiu au fost 121 bărbați, adulți, încarcerați în Penitenciarul Oradea pentru comiterea de infracțiuni cu violență (N = 40) și infracțiuni fără violență (N = 39). Vârsta medie a participanților din grupul violent a fost de 31.4 ani (SD = 10.05). În grupul nonviolent, vârsta medie a fost de 31.7 (SD = 9.0). Participanții celor două grupuri au fost divizați pentru a participa în cele trei condiții de intervenție: condiția irațională (N=22) din grupul violent, (N=20) din grupul nonviolent; pentru condiția rațională (N=20) din grupul violent, (N=20) din grupul non – violent; pentru condiția irelevantă (N=20) din grupul violent, (N=19) din grupul nonviolent.

Materiale

Cognițiile iraționale au fost evaluate prin utilizarea a două instrumente auto-administrate.

Angry Cognitions Scale (ACS, Martin & Dahlen, 2007)

Frustration-Discomfort Scale (FDS, Harrington, 2005)

Pentru măsurarea emoțiilor au fost utilizate următoarele instrumente:

Novaco Anger Scale (NAS, Novaco, 1994)

Provocation Inventory (PI, 1994)

Scenariu provocator de furie a fost conceput diferențiat pentru fiecare grup, în funcție de modelul general al contextului în care au avut loc faptele infracționale, model identificat pe parcursul interviurilor desfășurate de către experimentator, cu subiecții infractori violenți și non-violenți.

Cogniții iraționale, raționale și afirmații neutre. Cognițiile iraționale și raționale au fost construite pe baza cognițiilor evaluative iraționale și raționale specifice teoriei rațional – emotiv – comportamentale (trebuie absolutist, toleranță scăzută la frustrare, evaluare globală și sine și de altul, respectiv varianta rațională formată din preferințe, toleranță crescută la frustrare, acceptare necondiționată de sine și de altul).

Procedura

După semnarea acordului scris de participare, subiecții au fost testați psihometric. S-a trecut la citirea scenariului provocator de furie (o situație conflictuală pentru grupul violent și

o situație de stres pentru grupul nonviolent) cu indicația să se imagineze cât mai mult posibil în situația prezentată. Apoi li s-au prezentat cogniții raționale, iraționale sau afirmații neutre în funcție de condiția în care au fost randomizați, pe care le-au citit cu voce tare tip de aproximativ 5 minute. După implementarea experimentului, subiecții au fost incluși în etapa de posttestare.

Rezultate

a) Testarea efectului intervenției raționale la nivelul cognițiilor iraționale și a furiei

Rezultatele au arătat că nu există diferențe semnificative pretest-posttest pentru scorul total al cognițiilor măsurate cu ACS, în grupul din condiția de intervenție neutră, $F(1, 38)=0.55$, $p=0.582$, dar există diferențe semnificative pentru condiția rațională $F(1, 39)=16.6$, $p<.01$, $d=0.42$. Nu au fost găsite diferențe semnificative între cele două grupuri, înainte de intervenție, $F(1, 78)=1.39$, $p=0.168$, ci doar după intervenție, când a scăzut iraționalitatea în grupul rațional, $F(1, 79)=8.17$, $p<.05$, $d=0.64$. Efectul intervenției se manifestă diferențiat pentru categoriile violent/nonviolent, $F(1, 38)=5.21$, $p=0.028$, pentru infractorii violenți, $d=0.17$ și pentru nonviolenți, $d=0.85$.

Scorul total al FDS nu s-a modificat pentru grupul neutră, $F(1,38)=0.00$, $p=0.989$, ci doar pentru grupul rațional, $F(1, 39)=16.72$, $p<.01$, $d=0.68$. Nu s-au înregistrat diferențe semnificative în pretest între cele două grupuri, $F(1, 78)=0.40$, $p=0.523$, ci doar în posttest, $F(1, 79)=11.08$, $p<.01$, $d=0.74$, cu modificări în grupul experimental. S-a obținut un efect semnificativ statistic între categoriile de infractori (violenți/nonviolenți) și intervenție, $F(1, 39)=4.67$, $p=0.037$, pentru infractorii violenți, $d=0.31$, iar pentru cei nonviolenți, $d=1.14$.

Pentru scorul total NAS, în grupul neutră nu se înregistrează diferențe semnificative între pretest și posttest, $F(1, 38)=0.07$, $p=0.788$, în timp ce grupul experimental înregistrează diferențe semnificative statistic $F(1, 39)=35.28$, $p<.01$, $d=0.45$. Analiza de moderare arată că apartenența la una din categoriile violent/nonviolent nu moderează efectul intervenției asupra emoției de furie, $F(1, 79)=2.04$, $p=0.161$.

În grupul neutră nu se înregistrează diferențe semnificative pretest-posttest pentru scorul PI, $F(1, 38)=0.10$, $p=0.744$, în timp ce grupul rațional își reduce semnificativ nivelul furiei în situații de provocare, $F(1, 39)=91.20$, $p<.001$, $d=0.80$. În pretest nu se înregistrează diferențe semnificative între grupuri, $F(1,78)=1.21$, $p=0.274$, pentru ca în posttest aceste

diferențe să devină semnificative statistic, $F(1, 78)=16.97, p<.01, d=0.92$. Intervenția nu își manifestă efectul asupra furiei moderată de categoria de infractori violenți/nonviolenți, $F(1, 38)=0.92, p=0.342$.

b) Testarea efectului intervenției iraționale la nivelul cognițiilor iraționale și a furiei

Rezultatele au arătat că intervenția irațională nu modifică rezultatele pretest-posttest pentru nici una dintre variabilele dependente: scorul ACS, $F(1, 41)=3.33, p=0.075$; scorul FDS, $F(1, 38)= 0.01, p=0.989$; scorul total NAS, $F(1, 41)= 0.41, p=0.522$, scorul total PI, $F(1, 41)= 0.09, p=0.761$. Nu au apărut diferențe semnificative nici în pretest, nici în posttest, între grupul din condiția irațională și cel din condiția neutră, cu excepția scorului total FDS, unde apar diferențe semnificative în posttest, $F(1, 80)= 4.11, p=0.04$.

Discuții

În ceea ce privește efectul *condiției raționale* asupra cognițiilor specifice furiei, măsurate cu ACS, rezultatele obținute au indicat un efect semnificativ al intervenției asupra reducerii acestora din etapa de pretestare în etapa de posttestare, comparativ cu intervenția de tip neutru. Condiția rațională a contribuit la modificarea LFT, înregistrându-se o descreștere semnificativă a scorului total al celor patru dimensiuni măsurate cu FDS (intoleranță emoțională, intoleranță disconfort, îndreptățire și realizare). Acest rezultat confirmă prezența cogniției toleranță scăzută la frustrare în comportamentul infracțional

Condiția irațională a avut un efect de scădere a scorului FDS, rezultat poate să se datoreze influenței incontrolabile a unor factori externi asociați mediului de detenție sau cotării intenționate a itemilor cu răspunsuri care să indice modificări pozitive în urma intervenției primite.

Condiția rațională a contribuit semnificativ și la reducerea emoției de furie, fapt indicat pe de o parte de reducerea scorului total al NAS (cu subscalele cognitivă, comportamentală și activare fiziologică, $d=0.45$), iar pe de altă parte de reducerea intensității și generalității furiei măsurate în situații de provocare (PI), în comparație cu condiția neutră ($d=0.80$). Astfel a fost confirmată ipoteza prin care se presupunea că repetarea de afirmații raționale contribuie la reducerea distresului emoțional.

Analiza efectului condiției iraționale asupra furiei, arată că nu s-au produs modificări semnificative statistic în nici una dintre cele două scale utilizate pentru măsurarea furiei.

Astfel, inducerea de afirmații iraționale a menținut nivelul emoțional disfuncțional, așa cum afirmase teoria REBT.

Rezultatele analizei de moderare arată că apartenența la categoria de subiecți violenți/nonviolenți nu moderează efectul intervenției iraționale și raționale nici asupra cognițiilor iraționale și nici asupra furiei. Acest lucru indică faptul că cele două condiții se manifestă independent de categoria de infracțiune.

Intervenția de scurtă durată modifică cognițiile iraționale, dar nu are efect imediat asupra nivelului emoțional. Una dintre limitele studiului este aceea că nu știm profunzimea și stabilitatea modificărilor cognitive produse de inducerea raționalității prin intervenția de scurtă durată, de aceea este recomandată pe viitor testarea follow-up. Studiul confirmă faptul că abordarea cognițiilor iraționale în intervențiile terapeutice este o componentă esențială în elaborarea strategiilor de intervenție pentru reducerea furiei și a comportamentului agresiv.

III.4. Studiul 4: Studiu privind eficiența unui program de intervenție rațional-emoțiv comportamentală la infractorii violenți

Introducere

Studiile meta-analitice au demonstrat eficiența programelor cognitiv-comportamentale derulate în populația de infractori pentru reducerea riscului de recidivă (Lipsey, Chapman, & Landenberger, 2001; McGuire, 2008b). Au fost evidențiate și cele mai eficiente tehnici de intervenție utilizate (de exemplu, antrenamentul abilităților interpersonale, consilierea individuală structurată, intervențiile comportamentale, intervenții asupra familiei). Programele de management a furiei derulate în instituțiile de corecție pentru infractorii violenți, au fost puse sub semnul întrebării, datorită concluziilor incerte ale studiilor cu privire la implicarea furiei în violență (Serin, Gobeil & Preston, 2008; Watt & Howells, 1999). Alte rezultate au arătat că cele mai mari efecte au fost obținute de componenta didactică, educațională a unui program de management a furiei (Howells, Day, Williamson, Bubner, Jauncey, Parker et al., 2005). Într-un studiu meta-analitic calitativ recent, asupra utilizării REBT în populația infractoare, Debidin & Dryden (2010) au semnalat necesitatea derulării de studii care să dovedească eficacitatea și eficiența intervenției REBT pentru reducerea infraccionalității. Ipotezele de la care am pornit în acest studiu, au fost: 1) intervenția rațional-emoțiv comportamentală este eficientă în reducerea cognițiilor iraționale ale infractorilor violenți; 2) intervenția rațional-emoțiv comportamentală este eficientă în reducerea nivelului de furie a infractorilor violenți.

Metodologie

Subiecții

Participanții la studiu (N=62) au fost deținuți selectați din rândul populației infractoare violente din Penitenciarul Oradea, Bistrița, Arad și Poarta Albă. Criteriile generale de selecție au presupus ca deținuții să fie bărbați, adulți, care au comis infracțiuni cu violență, au avut de-a lungul detenției rapoarte de incidență pentru comportament neadecvat și pentru care au fost dispuse sancțiuni disciplinare și să nu fi participat anterior și pe parcursul derulării studiului la programe de tip cognitiv-comportamental. Vârsta medie a participanților a fost de 30.96 ani ($SD=7.02$).

Participanții la program au fost divizați în trei grupuri: experimental, (N=22) de control (N=20) și placebo (N=20).

Materiale

Materialele utilizate au fost:

- cognițiile iraționale măsurate cu *General Attitudes and Beliefs Scale* (GABS, Lindner, Kirkby, Wertheim & Birch, 1999)
- cognițiile iraționale specifice furiei măsurate cu *Angry Cognitions Scale* (ACS, Martin & Dahlen, 2007)
- dimensiunile toleranței scăzute la frustrare măsurate cu *Frustration-Discomfort Scale* (FDS, Harrington, 2005)
- emoția de furie măsurată cu : *Novaco Anger Scale* (NAS, Novaco, 1994)
- emoția de furie în situații de provocare : *Provocation Inventory* (PI, Novaco, 1994)
- emoția de furie ca stare, trăsătură și exprimare : *State-Trait Anger Expression Inventory* (STAXI, Spielberger, 1996)
- Program de intervenție REBT aplicat în grup, elaborat și adaptat după etapele enumerate de Dryden (2002) în derularea unui program REBT
- Program pentru dezvoltarea abilităților sociale și rezolvarea de probleme adaptat după activitățile cuprinse în programul "Thinking for a Change" (Bush, Glick, & Taymans, 1997)

*Procedura*⁴

Toți subiecții participanți (N=62) au fost incluși în etapa de pretestare. Grupul experimental (N=22) a fost inclus într-un program de intervenție ce dezvoltat în acord cu principiile terapiei rațional-emoțiv comportamentale, fiind focalizat pe restructurarea cognitivă, dezvoltarea de abilități sociale și rezolvare de probleme. Participanții din grupul placebo (N=20) au fost incluși în programe de tip recreativ (activități sportive, terapie ocupațională, intervenție de sprijin etc.), care nu vizează modificarea unor constructe psihologice. Grupul de control (N=20) nu a fost supus nici unui tip de intervenție, spunându-i-se doar că participă la un studiu psihologic care se va întinde pe o perioadă relativ mai îndelungată. După încheierea programului în grupul experimental a fost aplicată posttestarea, iar după o perioadă de aproximativ 1 lună subiecții au fost incluși în testarea follow-up.

Rezultate

Rezultatele au arătat că singurul tip de cogniție pentru care intervenția REBT a dovedit un efect semnificativ de la pretest la posttest, a fost *evaluarea globală de sine*. Analiza intragrupală a relevat că grupul experimental și-a redus semnificativ nivelul evaluării globale de sine, $F(2, 20)=3.68$, $p=0.040$, $d=0.75$, în posttest, în timp ce grupul placebo nu și-a modificat semnificativ scorurile la această variabilă, $F(2, 18)=0.14$, $p=0.863$. Între cele două grupuri au existat diferențe semnificative în pretest, ($t(40)=0.51$, $p=0.608$), și la limita semnificativității în posttest ($t(40)=1.90$, $p=0.065$, $d=0.95$), și semnificative în follow-up, ($t(40)=2.61$, $p=0.014$, $d=0.98$).

În grupul REBT nu s-a modificat semnificativ nivelul toleranței la frustrare măsurat cu FDS, între cele trei momente, $F(2, 20)=1.93$, $p=0.166$, lucru valabil și pentru grupul placebo, $F(2, 18)=1.96$, $p=0.158$.

În grupul REBT nu s-a modificat semnificativ scorul total la scala ACS între cele trei momente ale măsurării, $F(2, 20)=0.31$, $p=0.733$, aceeași evoluție fiind valabilă și pentru grupul placebo, $F(2, 18)=0.55$, $p=0.582$.

Analiza ANOVA intragrupală a indicat lipsa unei modificări semnificative a scorului NAS între cele trei momente pentru grupul REBT, $F(2, 20)=2.37$, $p=0.115$, rezultat valabil și pentru grupul placebo $F(2, 18)=0.61$, $p=0.545$.

⁴ Studiul a fost derulat sub forma unui studiu clinic controlat, însă din cauza rezultatelor contraintuitive obținute, am decis scoaterea grupului de control și considerarea grupului placebo ca grup de comparație.

ANOVA unifactorial a indicat că în grupul REBT s-a redus semnificativ nivelul furiei din situația de percepere a lipsei respectului măsurată cu PI, $F(2, 20)=6.25$, $p=0.007$, cu $d=0.51$ în posttest și $d=0.63$ în follow-up, în timp ce în grupul placebo nu s-a modificat performanța la această variabilă, $F(2, 18)=0.64$, $p=0.534$.

În grupul REBT s-a redus semnificativ nivelul furiei în situații percepute ca nedrepte, $F(2, 20)=7.46$, $p=0.003$, cu o mărime a efectului $d=0.10$ în posttest și $d=0.85$ în follow-up. Performanța grupului placebo nu a suferit modificări semnificative $F(2, 18)=0.21$, $p=0.810$.

Rezultatele au relevat o modificare semnificativă de la pretest la follow-up, atât pentru grupul REBT ($F(2, 20)=5.09$, $p=0.014$) cât și pentru grupul placebo ($F(2, 18)=20.36$, $p<0.01$).

Scala de control extern al furiei s-a modificat semnificativ pentru grupul REBT de la un moment al măsurării la altul, $F(2, 20)=8.07$, $p=0.002$, cu $d=0.31$ în posttest și $d=0.87$ în follow-up, în timp ce grupul placebo nu și-a modificat semnificativ performanța, $F(2, 18)=0.31$, $p=0.733$.

În grupul REBT a crescut semnificativ performanța scalei control intern al furie între momentele măsurării $F(2, 20)=3.75$, $p=0.038$, cu $d=0.12$ în posttest și $d=0.72$ în follow-up. În grupul placebo nu s-a modificat semnificativ această scală $F(2, 18)=1.30$, $p=0.286$.

Discuții

Intervenția a avut un impact mai ridicat asupra reducerii cogniției evaluare globală de sine, fapt ce relevă încă odată primordialitatea ei la persoanele violente (Jones & Trower, 2004; Shanahan, Jones, & Thomas-Peter, 2010), dar și capacitatea lor de identificare a acestei cogniții. Înregistrarea creșterii intoleranței la frustrare în grupul experimental, se poate datora dificultății persoanelor violente de a procesa conceptual alternativa rațională a acestei cogniții, dar și de a o accepta. Absența modificărilor se poate datora cognițiilor iraționale puternice, precum și specificității situațiilor în care ele pot fi activate. Rezultatele au indicat că REBT nu a avut efect semnificativ, asupra modificării emoției furie măsurate cu NAS, în cei trei timpi. REBT a produs modificări în intensitatea și generalitatea furiei pentru că s-au produs modificări în modul în care sunt percepute situațiile de provocare. Participanții și-au crescut controlul extrinsec și intrinsec al furiei în urma intervenției, cu scopul de a evita manifestarea furiei în fața celorlalți, dar și pentru a-și reduce furia resimțită intern. Au fost opinii care au relevat tendința persoanelor agresive și furioase de a-și controla reacțiile de furie. (Deffenbacher, 1993; Kassino & Tafrate, 2002; Martin & Dahlen, 2005; Novaco, 1975).

Studiul de față este primul studiu care stabilește eficacitatea și eficiența intervenției REBT în modificarea cognițiilor iraționale și a emoțiilor negative disfuncționale în populația infractoare violentă.

CAPITOLUL IV

CONCLUZII GENERALE ȘI DISCUȚII

Scopul principal al acestei teze a fost acela de a analiza și înțelege mecanismele cognitive și emoționale implicate în actele infracționale violente. Dată fiind limitarea literaturii de specialitate, demersul realizat s-a centrat pe identificarea din perspectiva rațional emotiv-comportamentală, a cognițiilor iraționale cu rol cauzal în emoționalitate și comportamentul infracțional. Această deficiență a fost remarcată într-o analiză calitativă a literaturii REBT în comportamentul infracțional, de către Debidin și Dryden (2010), care au sugerat necesitatea derulării de studii pentru identificarea cognițiilor iraționale în populația infractoare și care să contribuie la demonstrarea empirică a eficienței terapiei REBT în modificarea comportamentului infracțional.

Contribuții teoretice

Rezultatele obținute în studiile derulate în această teză, evidențiază factorii cognitivi și emoționali predispozanți în infracționalitate. Am constatat că în comportamentul violent infracțional este prevalentă cogniția irațională *evaluare globală de sine* și că emoția negativă disfuncțională de *furie* în situații conflictuale și de stres este mediată de cognițiile iraționale în comportamentul infracțional general. Furia poate fi activată în situații de conflict interpersonal și de stres, atunci când procesările care au loc la nivel cognitiv sunt dezadaptative. Din punct de vedere al vulnerabilității emoționale s-a constatat că ariile cognitive de suspiciune și percepere a lipsei de respect din exprimarea furiei, sunt cele care însoțesc comportamentul violent. Identificarea emoției disfuncționale de depresie, ca factor emoțional primar regăsit la infractorii violenți deținuți, este un aspect care trebuie luat în considerare în viitoarele studii empirice, dar și în practica clinică cu persoanele violente din penitenciar. De asemenea a fost dovedită eficiența unui program de intervenție REBT care cuprinde restructurarea cognitivă pentru cogniții evaluative specifice, alături de tehnicile cognitiv-comportamentale de dezvoltare a abilităților sociale și rezolvare de probleme.

Contribuții metodologice

Una dintre contribuțiile metodologice ale tezei se referă la utilizarea în Studiul 1 a metodei de analiză receiver-operating characteristics (ROC) pentru a identifica tipurile de cogniții iraționale și emoțiile negative în violența infracțională. Studiul 3 al tezei a fost elaborat sub forma unui studiu experimental, demonstrându-se în condiții de laborator influența cauzală a cognițiilor iraționale și raționale în emoționalitate, la infractorii încarcerați violenți și nonviolenți. Inducerea stării de furie prin expunerea la o situație de provocare interpersonală pentru eșantionul de violenți și la situația de stres pentru nonviolenți, a contribuit la creșterea validității ecologice a studiului. O altă contribuție majoră a fost adusă prin realizarea primului studiu clinic controlat de implementare a unui program REBT într-o populație de infractori, o necesitate în investigarea violenței generale, semnalată de Dryden și Debidin (2011).

Contribuții practice

Rezultatele obținute în studiile derulate în această teză încurajează utilizarea principiilor REBT în practica clinică din mediul penitenciar, precum și abordarea empirică pe viitor a problematicii violenței din perspectiva REBT. Rezultatele au arătat că furia și distorsiunile cognitive sunt relaționate puternic cu comportamentul infracțional, aspect care trebuie privit cu atenție atât de practicieni din instituții de corecție, cât și de cercetarea în domeniul comportamentului infracțional.

Bibliografie selectivă

- Anderson, C. A. (1989). Temperature and aggression. Ubiquitous effects of heat on occurrence of human violence. *Psychological Bulletin*, *106*, 74 – 96.
- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*, *53*, 27-51.
- Andrews, D. A., & Dowden, C. (2006). Risk principle of case classification in correctional treatment. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, *50*, 88-100. [doi: 10.1177/0306624X05282556](https://doi.org/10.1177/0306624X05282556).
- Averill, J. R. (1991). Emotions as episodic dispositions, cognitive schemas, and transitory social roles: step toward an integrated theory of emotion. In D. Ozer, J. M., Healy, J. R & A. J. Stewart (Eds). *Perspectives in Personality*, Vol. 3a, pp. 139 - 167, Jessica Kingsley Publishers, London.
- Barriga, A. Q., Landau, J. R., Stinson, B. L., Liau, A. K. & Gibbs, J. C. (2000). Cognitive distortion and problem behaviors in adolescents. *Criminal Justice and Behavior*, *27*, 36-56.
- Barratt, E. S. & Slaughter, L. (1998). Defining, measuring, and predicting impulsive aggression: a heuristic model. *Behavior Science Law*, *16*, 285-302.
- Beck, A. T. (1999). *Prisoners of hate: the cognitive bias of anger, hostility and violence*, New York: Harper Collins.
- Beck, R., & Fernandez, E. (1998). Cognitive-behavioral therapy in the treatment of anger: a meta-analysis. *Cognitive Therapy and Research*, *22*(1), 63-74. doi: [0147-5916/98/0200-0063](https://doi.org/10.1023/A:1020000635916).
- Berkowitz, L. (1990). On the consideration of automatic as well as controlled psychological processes in aggression. *Aggressive Behavior*, *34*, 117-129.
- Berkowitz, L. (1994). Is something missing? Some observations prompted by the cognitive-neoassociationist view of anger and emotional aggression. In L.R. Huesmann *Aggressive Behavior. Current Perspectives*, Plenum Press, New York.
- Berkowitz, L. (2003). Affect, aggression, and antisocial behavior. In R.J. Davidson, K.R. Scherer, & H.H. Goldsmith (Eds), *Handbook of Affective Sciences*, Oxford University Press, New York.
- Bonta, J., & Andrews, D. A. (2007). *Risk-Need-Responsivity model for offender assessment and rehabilitation*, Correction Research User Report, 2007-06, Ottawa, Ontario: Public Safety Canada.

- Bourke, M. L., & van Hasselt, V. B. (2001). Social problem-solving skills training for incarcerated offenders: a treatment manual. *Behavior Modification*, 25, 163-188. doi: [10.1177/0145445501252001](https://doi.org/10.1177/0145445501252001).
- Butler, M., & Maruna, S., (2009). The impact of disrespect on prisoners' aggression: outcomes of experimentally inducing violence-supportive cognitions. *Psychology, Crime and Law*, 15(2), 235-250. doi: [10.1080/10683160802190970](https://doi.org/10.1080/10683160802190970).
- Chambers, J. C., Eccleston L., Day, A., Ward, T., & Howells, K. (2008). Treatment readiness in violent offenders: The influence of cognitive factor on engagement in violence programs. *Aggression and Violent Behavior*, 13, 276-284. doi: [10.1016/j.avb.2008.04.003](https://doi.org/10.1016/j.avb.2008.04.003).
- Clements, K., & Holtzworth-Munroe, A. (2008). Aggressive cognitions of violent versus nonviolent spouses. *Cognitive Therapy and Research*, 32, 351-369. doi: [10.1007/s10608-007-9139-9](https://doi.org/10.1007/s10608-007-9139-9).
- Cornell, D. G., Peterson, C. S. & Richards, H. (1999) Anger as a predictor of aggression among incarcerated adolescents, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67(1), 108-115.
- Cramer, D. (2005a). Effect of four aspects of rational statements on expected satisfaction with a close relationship. *British Journal of Guidance and Counselling*, 33(2), 227-238.
- Cramer, D. (2005b). Effect of the destructive disagreement belief on satisfaction with one's closest friend. *The Journal of Psychology*, 139 (1), 57-66. doi: [10.3200/JRLP.139.1.57-66](https://doi.org/10.3200/JRLP.139.1.57-66).
- Cramer, D., & Fong, J. (1991). Effect of rational and irrational beliefs on intensity and „inappropriateness” of feelings: a test of rational-emotive theory. *Cognitive Therapy and Research*, 15(4), 319-329. doi: [10.1007/BF01205176](https://doi.org/10.1007/BF01205176).
- Cramer, D., & Kupshik, G. (1993). Effect of rational and irrational statements on intensity and „inappropriateness” of emotional distress and irrational beliefs in psychotherapy patients. *British Journal of Clinical Psychology*, 32, 319-325. doi: [10.1111/j.2044-8260.1993.tb01062.x](https://doi.org/10.1111/j.2044-8260.1993.tb01062.x).
- David, D., Schnur, J., & Belloiu, A. (2002). Another search for the "hot" cognition: Appraisal irrational beliefs, attribution, and their relation to emotion. *Journal of Rational – Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*, 20, 93-131.
- Debidin, M., & Dryden, W. (2010). A systematic review of the literature on the use of Rational Emotive Behaviour Therapy in criminal justice work to reduce re-offending.

- Journal of Rational-Emotive and Cognitive Behaviour Therapy*. doi: [10.1007/s10942-010-0110-4](https://doi.org/10.1007/s10942-010-0110-4).
- Deffenbacher, J. L. (1993). General anger: characteristics and clinical implications. *Psicologia Conductual*, *1*(1), 49-67.
- DiGiuseppe, R., & Tafrate, R. C. (2007). *Understanding Anger Disorders*, Oxford University Press, New York.
- Dodge, K. A., & Crick, N. R. (1990). Social information-processing biases of aggressive behavior in children. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *16*, 8-22. doi: [10.1177/0146167290161002](https://doi.org/10.1177/0146167290161002).
- Dryden, W. (2002). *Reason to Change. A Rational Emotive Behaviour Therapy (REBT) Workbook*, Brunner-Routledge, Sussex.
- Dye, M. L. & Eckhardt, C. I. (2000). Anger, irrational beliefs, and dysfunctional attitudes in violent dating relationships. *Violence and Victims*, *15* (3), 337-350.
- Eckhardt, C., & Jamison, T. R. (2002). Articulated thoughts of male dating violence perpetrators during anger arousal. *Cognitive Therapy and Research*, *26* (3), 289-308. doi: [10.1023/A:1016045226185](https://doi.org/10.1023/A:1016045226185).
- Ellis, A. (1994a). *Anger. How to Live With and Without It*. New York: Carol Publishing Group.
- Feshbach, S. (1997). The psychology of aggression: insights and issues. In S. Feshbach & J. Zagrodzka (Eds.), *Aggression: Biological, Developmental, and Social Perspectives*, Plenum Press, New York.
- Ford, D. (1991). Anger and irrational beliefs in violent inmates. *Personality and Individual Differences*, *12*(3), 211-215, doi: [10.1016/0191-8869\(91\)90106-L](https://doi.org/10.1016/0191-8869(91)90106-L).
- Harrington, N. (2005). Dimensions of frustration intolerance and their relationship to self-control problems. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, *23*(1), 1-20. doi: [10.1007/s10942-005-0001-2](https://doi.org/10.1007/s10942-005-0001-2).
- Harrington, N. (2006). Frustration intolerance beliefs: their relationship with depression, anxiety, and anger, in clinical population. *Cognitive Therapy and Research*, *30*, 699-709. doi: [10.1007/s10608-006-9061-6](https://doi.org/10.1007/s10608-006-9061-6).
- Henning, K., Jones, A. R., & Holdford, R. (2005). "I didn't do it, but if I did I had a good reason": minimization, denial, and attribution of blame among male and female domestic violence offenders. *Journal of Family Violence*, *20*(3), 131-139. doi: [10.1007/s10896-005-3647-8](https://doi.org/10.1007/s10896-005-3647-8).

- Hollin, C. R. (1999). Treatment programs for offenders. Meta-analysis, "what works," and beyond. *International Journal of Law and Psychiatry*, 22(3-4), 361-372.
- Howells, K., Day, A., Williamson, P., Bubner, S., Jauncey, S., Parker, A., et al. (2005). Brief anger management programs with offenders: Outcomes and predictors change, *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 16(2), 296-311. doi: [10.1080/14789940500096099](https://doi.org/10.1080/14789940500096099).
- Huesmann, L. R. (1988). An information processing model for the development of aggression. *Aggressive Behavior*, 14, 13 – 24.
- Jones, J., & Trower, P. (2004). Irrational and evaluative beliefs in individuals with anger disorders. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 22(3), 153-169. doi: [10.1023/B:JORE.0000047305.52149.a1](https://doi.org/10.1023/B:JORE.0000047305.52149.a1).
- Kassinove, H., & Tafrate, R. C. (2002). *Anger Management. The Complete Treatment Guidebook for Practitioners*, Impact Publishers, California.
- Lafontaine, M. F., & Lussier, Y. (2005). Does anger towards the partner mediate and moderate the link between romantic attachment and intimate violence? *Journal of Family Violence*, 6 (20), 349-361. doi: [10.1007/s10896-005-7797-5](https://doi.org/10.1007/s10896-005-7797-5).
- Lazarus, R., (1991). Goal incongruent (negative) emotions. Anger. In R. Lazarus (Ed.), *Emotion and Adaptation*, Oxford University Press, New York.
- Lipsey M. W., Chapman, G. L., & Landenberger, N. A (2001). Cognitive behavioral programs for offenders. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 578, 1444-157. doi:10.1177/000271601578001009.
- Loza, W., & Loza-Fanous, A. (1999). Anger and prediction of violent and nonviolent offenders` recidivism, *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 1014-1029. doi: [10.1177/088626099014010002](https://doi.org/10.1177/088626099014010002).
- Martin, R. C., & Dahlen, E. R. (2005). Cognitive emotion regulation in the prediction of depression, anxiety, stress, and anger. *Personality and Individual Differences*, 39, 1249-1260. doi:10.1016/j.paid.2005.06.004.
- McGuire, J. (2008b). A review of effective interventions for reducing aggression and violence. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 363, 2577-2597.
- Mills, J. F., & Kroner, D. G. (2003). Anger as a predictor of institutional misconduct and recidivism in a sample of violent offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 18, 282-293. doi: [10.1177/0886260502250085](https://doi.org/10.1177/0886260502250085).

- Norlander, B., & Eckhardt, C. (2005). Anger, hostility, and male perpetrators of intimate partner violence: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review, 25*, 119-152. doi: [10.1016/j.cpr.2004.10.001](https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.10.001).
- Novaco, R. W. (1975). *Anger control: The development and evaluation of an experimental treatment*, Lexington, MA: D.C. Heath.
- Novaco, R. W. (2007). Anger dysregulation. In T.A. Cavell & K.T. Malcolm (Eds.), *Anger, Aggression, and Interventions for Interpersonal Violence*, Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey.
- Novaco, R. W., & Taylor, J. L. (2004). Assessment of anger and aggression in male offenders with developmental disabilities. *Psychological Assessment, 16*(1), 115-124. doi:[10.1037/1040-3590.16.1.42](https://doi.org/10.1037/1040-3590.16.1.42).
- Organizația Mondială a Sănătății (2008). *Manual for estimating the economic costs of injuries due to interpersonal and self-directed violence*. Găsit pe http://whqlibdoc.who.int/publications/2008/9789241596367_eng.pdf.
- Reitzel, L. R., & Carbonell, J. L. (2006). The effectiveness of sexual offender treatment for juveniles as measured by recidivism: A meta-analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 18*, 401-421. doi: [10.1177/107906320601800407](https://doi.org/10.1177/107906320601800407).
- Palmer, E. J., McGuire, J., Hatcher, R. M., Hounscome, J. C., Bilby, C. A. L., & Hollin, C. R. (2008). The importance of appropriate allocation to offending behavior programs. *International Journal of Offenders Therapy and Comparative Criminology, 52*, 206-221. doi: [10.1177/0306624x07303877](https://doi.org/10.1177/0306624x07303877).
- Parrott, J., & Zeichner, A. (2003). Effects of trait anger and negative attitudes towards women on physical assault in dating relationships. *Journal of Family Violence, 5* (18), 301-306. doi: [10.1023/A:1025169328498](https://doi.org/10.1023/A:1025169328498).
- Pintea, S., & Moldovan, R. (2009). The receiver-operating characteristic (ROC) analysis: fundamentals and applications in clinical psychology. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies, 9*(1), 49-66.
- Polaschek, D. L. L., & Dixon, B. G. (2001). The violence prevention project: the development and evaluation of a treatment programme for violent offenders. *Psychology, Crime, and Law, 7*, 1-23.
- Power, M., & Dalgleish, T. (1997). *Cognition and emotion: From order to disorder*. East Sussex: Hove, Psychology Press.

- Serin, R. C., Gobeil, R., & Preston, D. L. (2008). Evaluation of the persistently violent offender treatment program. *International Journal of Offenders Therapy and Comparative Criminology*, 53, 57-72. doi: [10.1177/0306624x07313985](https://doi.org/10.1177/0306624x07313985).
- Shanahan, S., Jones, J., & Thomas-Peter, B. (2010). Are you looking at me, or am I? Anger, aggression, shame and self-worth in violent individuals. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive-Behavior Therapy*. doi:[10.1007/s10942-009-0105-1](https://doi.org/10.1007/s10942-009-0105-1).
- Streiner, D. L., & Cairney, J. (2007). What's under the ROC? An introduction to Receiver Operating Characteristics Curves. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 52, 121-128.
- Sukhodolsky, D. G., & Ruchkin, V. V. (2004). Association of normative beliefs and anger with aggression and antisocial behavior in russian male juvenile offenders and high school students. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(2), 225- 230. doi: [10.1023/B:JACP.0000019773.86910.fe](https://doi.org/10.1023/B:JACP.0000019773.86910.fe).
- Ward, T. (2000) Sexual offenders' cognitive distortions as implicit theories. *Aggression and Violent Behavior*, 5(5), 491-507. doi: [10.1016/S1359-1789\(98\)00036-6](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(98)00036-6).
- Ward, T., Gannon, T., & Yates, P. M. (2008). The treatment of offenders: current practice and new developments with an emphasis on sex offenders. *International Review of Victimology*, 15, 183-208.
- Ward, T., Hudson, S. M., & Marshall, W. L. (1995). Cognitive distortions and affective deficits in sex offenders: a cognitive deconstructionist interpretation. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 7(1), 67-83. doi: [10.1007/BF02254874](https://doi.org/10.1007/BF02254874).
- Watt, B., & Howells, K. (1999). Skills training for aggression control: evaluation of an anger management programme for violent offenders. *Legal and Criminological Psychology*, 4(2), 285-300.
- Wood, J., & Newton, A. K. (2003). The role of personality and blame attribution in prisoners' experience of anger. *Personality and Individual Differences*, 34, 1453-1465. doi: [10.1016/S0191-8869\(02\)00127-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00127-7).

